

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНИ и све остале земље у ЛЕВРОПУ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на по године 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногораца“ на Цетиње, а може се и вјером упућеном на пошту у Ботор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже пријеме попушта се.

† ЈОВАН ПАРЛОВИЋ, црногорски министар просвјете,

поткријенљив св. тајнама покајања и Еухарестије преминуо је на свијетли пошљедњик, тек у педесетој години свога узорнога живота.

Још од овога лета покојник је поболјевао и зато је радио да тражи лекарске помоћи у Бечу, одакле су га лекари спровели у Карлсбад, гдје је два мјесеца ради лијечења остануо.

Из Карлсбада је дошао на Цетиње прилично опорављен; но од Божића сасвим обол и пао у постељу, на којој је свршио свој живот у најбољој снази од неизлијечиме болести рака у желуцу.

Јован Павловић родио се у јануару 1843 у Сријемским Карловцима, гдје је свршио основну школу и гимназију. За тим је походио велику школу у Биограду и свеучилиште у Женеви, па у Минхену, гдје је слушао народно-економске науке.

Своју каријеру је стичео као професор трговачке школе у Панчеву, гдје је у пету добу издавао политички лист „Панчевац“. Но г. 1874 пређе у Земун и ту покрене други политички лист „Граничар“. Његов публицистички рад на овим листовима стекао му је име једног од најбољих новинара српских; његова пак независност и одважност у писању о народним стварима доводиле су га и у тамницу, и најпослије принуђиле га да остави своју отаџбину. Најпорије је неко вријеме провео у Биограду, па је године 1878 дошао на Цетиње, гдје му је било повјерено уредништво „Гласа Црногорца“, па управа цетињске гимназије, и најпослије министарство просвјете и црвених дјела. Уз „Глас Црногорца“ неко вријеме је уређивао „Црногорку“ па „Зету“, а као мини-

стар је уређивао у пошљедње доба „Прогвјету“.

Ревношћу и савјесношћу у вршењу својих дужности у служби државној Јован Павловић био је и остаје ријетким примјером; а у оданости Црној Гори и њеном Господару није уступао ниједном Црногорцу.

Пришалајући овој одушевљеној фаланги ученијех младих Срба шездесетих и седамдесетих година, који су остријем пером и живом ријечју разбудили свијест јединства српскога, он је и на дјелу у служби државној остао вјеран апостол те велике мисли до пошљедњег часа свога.

За његове заслуге био је одликован П-ијем степеном Данилова реда и официрским степеном француског реда за просвјетне заслуге.

Узвијезеној фамилији својој оставио је само лијено име, које је препоручује цијеломе Српству.

Така му ова црна земља, коју је сиповски љубио и вјерно служио!

Вјечна му памјат!

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ. 10 априла.

Дакле већ једном свршила се у Кајриу свечаност предавања царског фермана младоме египтском Кедиви Абас-паша. По брзини, којом је Муктар-паша, турски изванредни комесар у мисирском државном савјету био признао и потврдио долазак на престо новог Кедива на мјесто умрлог, држало се да ће тако брзо ослиједити и остале формалности, које су узакониле Портот при промјени владаоца у Кајриу; али су проишли пуна два мјесеца и по док је кренуо из Цариграда царски ферман пут Мисира; па пошто је стигао Ахмет-Ејуб-паша у Кајир са ферманом,

проишло је онет неколико дана, докле га је свечано предао Абас-паша.

Узорк овога одуговлачења био је глуха борба, која се за све ово вријеме водила привидно између Кајира и Цариграда, у ствари пак између Иглицке и Француске.

Исночетка је млади Абас-паша показивао велику независност према иглицким преставницима, дочим је његов отац Тевфик био више савезник иглицки него ли васал турски, служећи слично иглицкој политици на штету врховних права Султано-вијех. По томе понашању Абас-паше према иглицкој окупирацији држало се, да ће он тежити да утврди сvezу Египта са Турском, те да ће поћи у Цариград, да сам прими из рука Абдул-Хамида ферман, којим улази на престо; но ипак је подлагао урливу иглицке политике, и он је чекао ферман у својој престолници.

При састављању овога фермана још су имала територијална питања између Турске и Египта. Порта је тражила од Египта нека стара утврђења на поточној обали Ахабског залива, да тако удали са сјеверне границе Арабије мисирску војску, којом управљају иглицки официри. Иглицка политика је била подигла прошле године устанак у Јемени; Иглицки су се утврдили већ у Адену на југу арабског полуострва; тако Турска не може тријети, да се Иглицки утврде и на сјеверу истог полуострва. По иглицком савјету Абас је изјавио, да ће испуњити Портин захтјев, условом да се источна граница Египта рашири према Палестини тако да Синајски полуострв дође у земљиште мисирско. У те преговоре посредовао је и сам лорд Салзбери у правцу наравно, да утврди положај иглицки на сјеверо-источном углу Африке. Но није потпуно успио. Абас је понустио Портин савјету француске дипломатије, и Синајски

полуострв остао је турском својином, дочим је Султан само управу на Синају уступио Абас-паша и то њему лично у знак милости.

За тим онет по савјету иглицке дипломатије, Абас је тражио, да права, која му султан ферманом даје, гарантују велике силе; чим би се дало право великим силама, да се мијешају између суверена и васала; но Абас је и овај захтјев одма паустно ушљед савјета француске дипломатије и енергичног противљења из Цариграда; тако и овај план иглицки није пошао за руком.

Ако се тежња младога Кедива, да ослободи себе и земљу од сасвим незаконитог иглицкога господства, и унапријед буде појављивала само у опором понашању према иглицким преставницима, вели „Вар. Дневник“, неће тијем ништа постићи. Само он може успјети у својој тежњи средством тијесног зближења с Турском и постајањем неповјерењем према иглицким савјетима, који иду противу Турске, Египта и самог Кедива. У Абасу је развио јако дух независности, по он не иде правцем, којим би требало. Њему пријети опасност подјармљења не од Турске него од Иглицке, за то он треба да управу свој отпор противу Лондона а не противу Цариграда, одакле може очекивати само помоћи и подржавања.

На сваки начин историја овога акта, који је коначно утврдио на кајирскоме престолу овога младога васала Султана, свједочи, да мисирско питање пријети миру јевропскоме ништа мање од питања балканскога; која су питања онет у толико опаснија, у колико стоје у свези између себе.

Врло је значајна изјава маркиза Рудинија у италијанском парламенту односно колонијалне италијанске политике, коју је његов претходник гласовити Криспи био инаугурисао у велико. Ру-

ИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

НАД УМРИМ

ЈОВОМ ПАВЛОВИЋЕМ.

Зар и теби не би суђен,
Павловићу, вијек дуги?
Зар и ти нам с' овог свјета,
Оде сада на тај други?

Зар и ти нам Јово, неста,
У 'ве тежње српске диеви,
Кад највише потребују
Оштра пера и мачеви?

Зар и теби рука клону
Узвишеног твога рада?
Зар и твоје златно перо,
У снјему мору пада?

Зар и у теб' изгубиемо,
Силновиту снагу једну?
Зар и тај сад драги камен,
Да с' у земљу скрије ледну?

Плач' књигу, сузо рони,
Плач'те и ви златна слова,
Када сада изгубиете,
Дивни накит, нашег Јова!

Плач'те и ви школе наше,
И анђели ви у њима;
Ожалите ови накит,
Што га земља сад узима!

Плачи и ти бјела вило,
И ти коју сузу кани;
А ти земљо, ја те кумим,
С твојим гробом мало стани!

Е, имамо нешто рећи,
При растанку нашем Јову,

И ако га твоја њедра
У овоме часу збу.

Е имамо нешто рећи
Неуморном овом борцу;
Што је за чет живовао,
Свакојему Црногорцу!

Што је за чет живовао
И свакојем другом Србу;
И блистао као бисер
На крунама и на грбу.

Стани мало земљо сада!
Стани и ти мрачни гробу!
Еј, станите ви кривци,
Пуни јада, пуни злобе!

Није ово мали изгуб,
Без поздрава там' да оде,
По је ово правни свак,
Српске славе и слободе. —

Ево што му Црногорци
У овоме часу зборе:
„Збогом брате! Збогом Јово!
Ти с' красно наше горе“.

Затвори се гле, гроб мрачни,
Па глас овај од народа;
А Јово нам ено оде,
Па вишне Божјег свода.

Оде тамо на нишине,
Гдје по свјетлости рајека блиста;
Поје ено у рај свети,
Баш на ваекре благог Христа.

Сад утјеха нек' је нама,
Јер нестало каида није;
Но ће вјечно живовати,
У круг миле Србије!

Радоје Црногорац.

НАДГРОБНА БЕСЈЕДА

што је држао Нико Татар на погребу
министра Павловића.

Уијерен сам, да нећу ни приближно кадар бити, блажени покојниче и поштена душо, пред овом тужном праћом, у вјечни опрштај, у име Грађанства и у име друштва Цетињске Читаонице, којој си ти предеједник био, изјавити ти хвалу и признање наше, онакво, какво си ти са правом заслужио и какво у дубину своје душе осјећа — сваки онај који је овдје дошао, да ти пошљеду пошту укаже, да те допрати до вјечнога ти дома. За тај посао би требала друга снага, са више и спреме и знања, а ишло се би и времена, док би опсеао твоју безкрајну љубав према милом нам роду српском, мученичко твоје самопрежоривање, двадесет и осмо годишњу трудбу а напор твој на књижевном пољу — тек прогледале српско књижевности; свијетли узорити и досљедни карактер твој у политичкој борби за српска права; надчовјечну издржљивост ушљед прогоњења, хапшења и мучења твога боре се и пером и дјелом све за добро и напредак милог нам Српства. Знам да нећу кадар бити по да ћу можда на жао учинити блаженој ејени твојој! Војим се да нећу моћи ни на близа у најкрајим потезима предочити овоме тужном збору твој примјерни живот нун племенитости и постојанства, нун дивне несებიћности, живот колико по изгледу горак, толико у ствари узоран и диван, да се на њ сваки Србин и родољуб угледаати може. По за то ћеш ми опростити, јер нећу знати ни умјети.

Тужна Праћо!

Овдје пред нама у вјечитој раци леже земни остаци нашег добра суграђанина, црногорскога министра просвјете и црвених дјела, предеједника друштва цетињске

Читаонице, задужна Србина, челичног родољуба и књижевника Српског Јована Павловића.

Покојник је рођен у Сремским Карловцима у српској Војводини, 29 јануара 1834 год. Основне школе и гимназију свршио је у својем родном мјесту са одличним успјехом. Филозофски факултет слушао је на Валикој Школи у Биограду. За тим је био на универзитету гдје је три године слушао и свршио народно економски факултет. По свршетку наука буде изабран за професора трговачке школе у Панчеву, гдје је био и секретар трговачке коморе и српске општине и уредник „Панчевац“ ене до 1874 г. А те године остави Панчево и пређе у Земун гдје онет покрене политички лист „Граничар“, које га је уређивао све док је букују српско — турски рат 1876 г. Како је граничар уређивао и која је начела заступао, свакоме је скоро именованом србину познато, јер то је био најомљенији и најодобродушнији лист српски! Лист који је заступао и обухватао интересе целокупног српског народа и предочавао свијету његове патње и муке под туђим јармом, а србе бодро и соколино на издржљивост, прегиње и слогу — у исто вријеме и нибао све оно што није било родољубиво, право и поштено, због чега је био хапшен и прогоњен. Кад је Србија с турском заратила пренао је у Србију и у Биограду покренуо лист „Нову Србију“ и на њемачком језику „Србијине Кореспонденце“ Ни овдје није био боље среће.

При крају 1878 год. буде позван од наше Владе на Цетиње — од којег је доба све до дана данашњега, док нам га не умитна смрт отрже, међу нама био и живио.

Његов Књижевни рад и политичко-друштвени живот док је у Црној Гори дошао нећу даље да бројим и слакам јер

дипи је рекао, да Италија сад већ не може натраг удрити из Африке, ал да би било много боље, да није ту експедицију предузимала. Италија нема никакве будућности у Африци ни у територијалном и политичком ни у трговинском погледу. Масова не доноси Италији никакве користи, али италијанска влада држи ту колонију искључиво ради националне части.

Она изјава учинила је силан утисак колико у Италији, толико преко њенијех граница.

Ушљед разлике мњења, која се појавила у министарском савјету односно финансијанијех мјера, читаво министарство дало је оставку, а Краљ је опет Рудинију повјерио, да састави ново министарство.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Загребачке Народне Новине допосе овај чланак:

Дочим се из Русије одавна већ ништа не чује о раду нихилиста, њихова другога имена, али истога духа и исте тежње браћа, анархисте, пробудилине последњих дана својим дјелима страх и трепет у задним јевропским државама. Из листова, што се се налази код ухваћених анархиста у Мадриду, који су били научили, да дигну у зрак парламентар, све јавне зграде, а на посјетку и краљевску палату, разабра се јасно, да нијесу тек мачити појединци, ван да је то устројена међународна банда, која динамитом и другим разорним средствима хоће својим начелима да прибави признања. Која су и каква то начела, очитовао је шеф француских анархиста, Кенигштајн-Раванол, који је пред десет дана у Кишиу-улицу у Паризу динамитом на полак разорио кућу, гдје је становао државни одјетник, ујаксиним цинизмом. Питан од суда-петражице, зашто је крао и умарао, одговорио је Кенигштајн-Раванол, да му је требало новаца, да може живјети. Ко хоће да живи, мора да ради; јер само радом може заслужити, што човјеку за живот треба; али Кенигштајн-Раванол и његови махитни другови неће да раде; рад је, рече Кенигштајн-Раванол „облик неправичности“. Човјек мора се замислити у мозак тих људи, да овакву ријеч у оште може разумјети. Јер у свијету има појединаца, који могу да живе, не радећи ништа, зашто би и други радили? Зашто, мјесто да се у раду зноје и муче, неби од оних, који што имају, просто отели, зашто ове, ако би били дрски, да себе и своје браће, неби убили?

Попштењак Кенигштајн-Раванол управ се је лично пред петражним судцем злочинским дјелима, што их је починио, изводећи ова „начела“ анархизма. „Социјални демократи“ нијечу право посједу и властива само појединцу, анархисте нијечу га и друштву. Први уче, да рад треба

организовати на колективну основу; што се тако организованим р-дом получи, то је добро и власиништво друштва, ујакности, у којем појединац има само учести. Дочим дакле социјални демократи невојују против самог рада, анархисте проглагољују начелом ошће право на нерад, што се има остварити отимачином, разбојством, уморством. Ако је већ прва наука по давашњи друштвени ред погубелна, ова друга управ га с темеља руши, те настоји да свијет баца натраг у звијерско дивљаштво.

Средства, што их анархисти употребљују, да својим „начелом“ прибаве признања, могу занета да пробуде ошће страх. Од њихових, у Паризу изведених и у Мадриду заснованих злочинства уздрхтао је збиља читава Јевропа; јер разбојничка та банда може у сваком граду да има својих ученика и присташа. С тога мора с том опасошћу по друштвени ред и читава Јевропа да рачуна, па да сложено и одлучно настоји, да ју свјадна прије него што се рашири. Ми морамо рећи, да нам је управ одавно читати, како страначка народна и политичка страст то питање схваћа и представља. Клерикални листови криве либералце, они пак клерикалце, да су анархизам узгојили и охрабрили. Уз то други мудраци, као што је „П. Лојд“ хтјели би некеме да набају, да та болест иде само по народима руским и француским. У каква ли се ред имају уврнути они појави, којим су пред двије године Вудинешта и Беч били позорништем? Није ли доказана истина, да су нихилизам у Русији посијали и узгојили Нијемци? А сам вођа француских анархиста, Раванол, не зове ли се правим именом Кенигштајн, није ли он Прус, као што му је мајка, која живи у Паризу и као што су му браћа? А глава анархиста, гласовити Мост, није ли такођер Нијемца?

Анархизам није друго не чедо њемачкога демократскога социјализма, који је попут полина, дружио своје крапе по читавој Јевропи и који анархистичке злочине само јавно осуђује, а у потаји одо брва, држећи, да на њих сазријевају његове властите тежње. Социјализам, т. ј. наукама његових њемачких заступника изопачени социјализам доводи у практичним својим концепцијама до анархизма, па с тога држава и друштво морају против њега организовати одбрану као и против самога анархизма. Колико су захтеви социјализма овлаштени, и држава и друштво треба да настоје задовољити им, колико се год може; јер је у интересу и државе и друштва, да се и пр. раднику осигура човјека достојна екзистенција. Али с анархизмом не може бити никакве погодбе; против њега морају се употребити најстрожија, несмињена средства. С тога и сваки, осим анархиста самих, одобрава, да је француско законодавство на сваки анархистички атентат поставило казан смрти. За француским повести ће се без сумње и друга јевропска законодавства. По и осим те законске строгости није се бојати, да би анархизам могао у Јевропи поћи главу; јер је срећом огромна већина, која се сгража у очи Кенигштајн-Раванолове науке, да је „рад неправична форма“, да је посјед и власиништво крађа и да не

покојник у својој приватној кући читао ницу за 2 године дана држао, па се затим преврнула у локалну и на посјетку у Зетски Дом. За све вријеме скоро од 1879 до дана данашњег, наш нигда незаборављени покојник био је председником друштва наше читаонице, био је дуна друштвена, био је покретач и руководитељ свега онога што је узорио и племенило. Као председник Читаонице у год. 1884 први је покренуо мисао, да се на Цетињу подигне један просвјетни дом, што је одма прихваћено и 1885. г. почет је и саграђен Зетски Дом, у коме смо, благодарећи његовом заузимању, нуткаљу и нагоњеру, вагда њим вођени, почели живјети животом просвјетнога свијета. Друштвеном нашим преображају и напредку кроз ово кратко вријеме његовог бављења међу нама у велико имамо да захваљимо сјенима овога паћеника, који нас тако брзо остави.

Па има ли што љепше и величанство није од добрих дјела људских. Сила, слава, гордост и себичност пролазе као ништа, сласти и уживања у животу несталу као ове вонтанице на пламу, а добра и родољубива дјела народу свом учињена остају вјеквјечна док је народа и њиховог народа док год књига вјеквјечни и велика добре људе ради њених добрих дјела и мучења за род свој учињених. До тада ће и име твоје наш незаборављени покојничко живјети; те ти се и ријечи појеникове с правом приједнути могу: „За живота си живио за мили народ свој.“ По смрти живјећеш у срцима народа свог“. Као друг, као пријатељ и човјек био си узор и примјер другима, као муж и отац био си шељак и добар. — Па ко би био тако огањеног срца да га не заболди да не заплаче и да га дубоко не потресе овај вјечити растањак с тобом? Како да се не заплачу синови и кћери твоје? а што велики за твоју несрећу удовицу кзјој тек сада при последњем растанку с тобом најживље пред очима

треба него красти, отимати, убијати, да се може живјети. Ако и јесе велике разлике у социјалном поретку, оне су ипак куд и камо носељавије од социјалистичкога колективизма и анархистичке безправности појединца и друштва. Већина друштва људскога има још што да брани, пак ће за то сваки појединац и све друштво сваком приликом и свима силама драговољно помагати државну власт у заштити елементарних увјета друштвенога поретка против мавитом анархизму.

Београдски Одјек пише:

Цариградски дописник „Шестер Лојда“ пише о положају тројнога савеза на Босфору и наводи да се Турека пољак удаљава од тројнога савеза и приближује Русији и Француској зато, што је на Босфору завладало мишљење, да су ове двије државе моћније од тројнога савеза те стога опетавак Туреке није осигуран на страни тројног савеза. Политици тројног савеза приговара дописник да није јединствена и солидарна. Окупацијом Босне и Херцеговине Аустро-Угарека је дошла у један чудноват положај према Порти а тако исто и Италија усјед своје на Црвеном мору основано колоније. Сем тога, вели дописник, Аустро-Угарека се намеће да она намјерава да присвоји себи још неке крајеве ван границе Босне а Италија да је бацла око на Триполис. Њемачка нема никаквог локалног интереса у Турекој, за то њено заступство у Цариграду није никад ни играло каку улогу није имало оноликог утицаја, као што је руско и француско. Уплив њемачки престао је у Цариграду после француско-њемачког рата, а нарочито после берлинског конгреса, на ком је „поштени маклер“ Бизмарк бранио интересе Туреке. Уплив њемачки у Цариграду био је најјачи 1882 до 1889 год. Тада је руско француско пријатељство почело добијати чвршћи облик и обје државе добијале су да раде у Цариграду солидарно. Дописник пребације турским државницима да они немају чврстог политичког убјеђења, ни правог родољубља, иначе вели, не би могуће било, да један бивши дугогодишњи посланик турски у Петрограду, поднесе султану један меморандум, у коме живе препоручује, да се Турека безусловно придружи Русији. Своје мишљење да ће Турека само на тај начин моћи опетати доказивао је тим, што је Турека увијек рђаво прола кад год је ишла са непријатељима Русије. Да ово тврђење побјеге дописник вели, да је Русија, за последњих 210 година десет пута водила рат с Туреком и да се из тога може лако закључити чему се Турека у будуће може надати од свог сјеверног сусједа. Дописник са жалашћу признаје да не мало сви турски активни државници и све на двору меродавне личности гаје велике симпатије према Русији или Француској. Нема, вели ни двије или три личности на које би тројни савез могао се ослонити. Једини прави и искуени пријатељ Њемачке и тројнога савеза је је Султан, ну и он може лако подљети упливу снажне руско-француске странке. С многих страна чују се већ гласови да

излази она мужевска љубав, она очинска њега, оне патње и бриге које све ради ње и ваше заједничко дјечинце дан и ноћ мученички и трпељиво сносио. Како дакле, да не пронађу ученици, наставници и пријатељи твоји у Црној Гори, кад се сви колико нас год има на овом тужном скупу живо сјећамо твога пријатељског друговања и опхођења, твога правичног и неумитног суђења у званичном послу своме. Како дакле, да наше грађанство, наша Читаоничка дружина и вас цијели српски народ, не изјави своју најдубљу жалост, над једним од својих првих суграђана, над председником и поборником велике српске мисли и идеје и да ти не пожели рајско насеље, а међу нама живима вјечну успомену.

И тако дакле наш врли покојниче, праштајући се с тобом који полазиш тамо гдје многи српски орао и витез законан лежи и под сјенима Великана српских: Петра, Данила и Мирка, почивај у овој слободној земљи са пуном удаљем у Бога и тврдом и непоколебљивом вјером, да ће се родити и да ће бити још Срба који ће радити неуморно као што си радио ти, на остварење идеје и замисли ова три српска Великана, по којим ће се сјеном твоје мученичке кости одмарати; вјеруј и то, да ће Црногорци, пријатељи твоји тјешети себе, тјешити и твоју ожадошћену и несрећну фамилију.

Слава нека ти је наш врли и никад незаборављени покојниче, и лака ти била ова слободна и јуначка али мученичка грудна земље, коју си за живота толико љубио и узносио — Слава ти!!

Султан почиње вјеровати да је снага Русије и Француске претежнија од снаге тројнога савеза.

ДОПИСИ.

С Бришкова, 30 марта. — (О догађају на Тари између Турака и Црногораца.)

Данас сам тек прочитао у новинама о догађају на Тари — граници — на у хајтер истине а за спокојство духова, који пишу и новине читају, и да не би било: двоумљења, полемике и опкладе како се тај догађај случило; а тако исто да јавно мњење не навали кривицу на невиног и правог — достављам у ово неколико редака о овоме праву истину, што држим да ће појмљиво прочитати пријатељи реда и мира, па и они, којима нијесу у туђој кући нигда мила.

Лицем 20 фебруара пођоше Муховића сватови из Стричине у Мекића за њевојку — а тога дана бијаше окупљено око 80 људи у Пољима на граници црногорској — којима је нарочито било да похваљају нека дрва од моста, кога је р. Тара понијела у новембру још прошле године и истурила их на обје обале ове воде, која чини границу од Мојковца до Шћенишпоља. Погранични турски је чиновник црногорском дозволио, да овај може слободно позвати људе који ће дрва из турске стране слободно примити додајући, да је иста забљежио кретом да их ко други не понесе. Била је киша још први дан и вода је придоласила — те из бојани, да неби ова дрва понијела с мјеста, ће их је прије избацила, овјеша је људима наређено да с обје стране дрва извуку. Пошто је вода нагло као вагда придоласла, нијесу је могли прегазити по су се растурили били по луговима и покрај обале на црногорској страни, те ова икупљали и уклањали од воде.

Сватова је било до 50 људи мухаме данаца и православнијех — готово сви на којима — окупљени од Вијелога поља до Стричине као што се сватови купе: од пријатеља, јунака, с добријем којима, оружјем, одијелом, ашлуком, по гледноћи и отијености.

Из Стричине пођоше равнијем долина обраслијем гором, без пјевања и пуцања из пушака, без трге и муштулук дија, без јава и гласа компанија на црногорској страни, да ће сватови поменутога дана туда проћи, па не обрнули путем кудијен се од вагда и свакад иде преко страна. Питао сам Муховиће, зашто сватови нијесу пуцали од куће до Штуове Косе? казаше: да то нијесу пуцали због короте у породици.

Опет сватови као сватови, нијесу се могли уздржати, — кад су избили гомилом и с барјаком у средини на пржину и чистину испод великог прла а ниже Штуове Косе, на којој је шапаци у њему нешто аскера као дневна стража покрај Таре до Стричине. Кад су виђели Црногорце покрај Таре с противне стране ће работати — једнокупно пуште коње и опале пушке а у исти час аскери учине шемлук сватовима, те једно зрно несрећом уби између работника у главу Радисава Маркова, а рани Лаба Петрова. Овај удес али и оно незнање што сватови гомилом и с барјаком из дуга истрчаше, пуштине коње и пушке опалише као на јуриш, што не одоше правнијем путем преко страна, кудије би их работници поиздаље могли виђети, и зашто прије не јавише да су сватови а не војска — учињеше утисак на Црногорце, као да војска турска удари на Поља као и оно прије у години 1886; — и кад виђеше да мртав паде међу њима свијема Радисав Марков, опале работници из својнијех пушака на сватове и на шапаци. — Сватови и неколико коња понадају по лазу покрај обале а ниже Штуове Косе; а преостали сватови а тако и аскери из шапаци, мјесто да прекину и да зову на црногорску страну, поставе се у озбиљан положај и отпочише изнова обарати оган из пушака, колико су најбрже и најбоље могли на работнике мислећ опет, да су их ови и чекали да се шњима бију!

У близу су села с једне и с друге стране; а чиновник није био ниједан ни на једној ни на другој страни, па да што разабере и бој застави. — Мухамеданци су хитали из свијех села у помоћ сватовима и како је који допијевао гађао је работнике и био се што је боље могао.

На страни црногорској, сва је стока била по пољу и до работника, а љаци по путовима идући у школу; ће је који војник и чиновник био дотрчавао је у затворе и спремао се боју.

Чиновници су и с једне и с друге стране звањем и трубама звали и свирали, да се ватра прекине; — стока је падала од зрна по пољу и око кућа — нико није знао шта се ради, осим што се тврдо свако да се брани од нападача. — Између работника и сватова била је ријека широка од 100—150 метара. Работници су били на пржини голи пред Колашницима као на пјату — а придоласећима војницима није

било допуштено од стране главара у помоћ да иду радницима ни да пуцају, по су били размјешени да бране границу и хватају затворе, држећи да је војска кренула на Поља.

Кад су мухамеданци виђели да од радника одавно нико не гађа, нити од придошлица: кад су виђели да се радници не могу од њихог огња никуд помаћи, но да су онде прели умријети — и кад су виђели да има мртвих и рањених сватова и коња — звали су и запекли вјеру, да сватове уклоне и да изнесу мртве и рањене. Од говорено им је од стране радника опорно и са вјетром, шта учињено данас; и нека им је вјера, ама да више не пуцају. Ни о су изијели мртве и рањене којих је било од 12—15, и пошто су извели сватове и коње — радници се почели исправљати, да се и они мишу из пржине. — Мухамеданци су тада гађали на њих опет, те су морали ту преиспити и лежећи остати до мркога мрака. Истину је, да је била велика граја и срамоћење између њих а на оне који су по вјери пуцали. Био сам и ја на лицу мјеста с народом 14 марта кад су први изашли те све ово испитали, разгледали и констатирали изасланици висока господина: Г. В. Пламенац Министар Војени, Г. Етемпана командант коевске војске и господина, г. Јово Мартиновић артиљерије бригадир, г. Сали паша Сјенице мугесарио, г. Павле Пламенац бригаде ађутант, г. Мемод бер Верана кајмак, г. Афон Гашевић Вранеша кајмак, два штабна генерал официра турска и окружни кап. Богдан Дробњак.

Ово је догађај на Тари и његова историја а путица је се сјетати многојих мјеста и на њима мноштво гробља, па кад се запита, чије је? одговор се вагда добије сватовско... И да су прва доба, и да се бијемо и кољемо због мрзине, славољубља, користољубља или какве освете, — не бијемо могли другачије по истину казати и писати као што кажемо на овоме мјесту, да су обје стране биле у заблуди, и да ни с једне није било припреме ни зле намјере, но просто рећи несретни случај и зао удар; а обје су стране невини страдале и саме од себе без икаквога и без ичијега утицаја. Догађај колико је кобан за обје стране толико је и значајан, ако ни с чега другога ано барем што можемо слободно и утврђено а без политике — њега једитог чини ми се забављати да је била нехотица и грешка како с једне тако с друге стране, што ће нам ако Бог да освједочити и ријешити Високе Госноде изасланика, које сам са стране посматрао на лицу мјеста ће су испитивали за догађај.

Белуш Данић.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Ново књижевно друштво.) Биоградски „Одјек“ доноси штедећи чланак: Често се чује, како су мало утјешне појаве, које се у новије доба јављају у нашој књижевности. Док се научна истраживања и чисто научни радови врше и крећу у највишим нашим књижевно-научним круговима у академији наука и умјетности, дотле су радници, који привређују за најширу читалачку публику, средње редове наше, остали без организације, без уређеног систематског плана у раду, и — што је најгоре — без ичије помоћи. Шпекулативни издавачи поплавише нашу читалачку публику најгорим писаним изметом, који и не заслужује имена књижевног. Нико од њих не помисли, да у досадашњим озбиљнијим радовима у нашој књижевности лежи много добро, много зрне бисера, које би ваљало прикупити, очистити и у поновљеном му сјају дати га поново у руке читалца, који га можда до сада никада ни видјели нијесу. Нико не помисли од наших издавача, да по уређеном плану крене унапред оријенталну и преводну књижевност нашу онако, како интереси српске књиже и књижевнога напретка захтјевају.

Да се томе помогне: да се створи средште, које ће, обнављајући критичка издања свих бољих а старијих дјела из лијесне и научне књижевности, у исто доба покренути и живљи рад код данашњих радника на лијесној и научној књижи српској — покушано је ових дана. Покушај је срећно замишљен и на здраве основе положен, те се успјеху позитивно можемо надати.

У недјељу 22. о. м. састали су се у стану академије наука старији и млади књижевници наши ради договора о остварењу поменуте мисли. Поминемо само, да су се у састала господина: Стојан Новковић, Змај Јов. Јовановић, Др. Милан Јовановић, Пера Ђорђевић, М. Ђ. Мишиновић, Др. М. Јовановић Батут, Љ. Ковачевић, Св. Вуловић, Јован Ђорђевић и други, свега седамнајест. Изложени су мисао сви радо прихватили, и изабрали одбор од историје, који ће израдити нацрт правила ове „Српске књижевне задруге“ и позвати осталу господу на други саставак ради довршења организације друштвене.

Од старијих дјела, која се мисли издати што прије, напомињемо: дјела Доситијева, Богобоја Атанасковића, Косте Трифковића — путописе Др. М. Јовановића, одабране pjesме Петра Прерадовића, Ј.

С. Поповића и све остало, што је најбоље и најпотребније. За нова се дјела већ пријавио лијен број радника, и непрестано се пријављују.

Да би „Задруга“ што више имала утицаја на народ и просвјету народну, биће удешено, како чујемо, да чланови помагачи (сваки ко годишње плати улог од 4—5 дина.) добију годишње по 10—12 најодржавнијих дјела старијих и нових. Таквих чланова ваља у Српству да има десетине хиљада а ми се надамо, да ће их и бити. Друштву желимо, да што прије почне свој користан посао.

Сваки, коме је стало до истинског напретка наше књижевности и њеног збијског утицаја на народ, добија сада прилику, да помогне остварењу те племенице мисли својим уписом у чланство и заузимањем као као друштвени повјереник — а они се установљавају — да што више чланова друштву добије. Нарочито обраћамо пажњу свијема члановима радикалне странке, да својим одзивом, кад друштво изађе на јавност, помогну, да се и овим начином што више просвјетних зрака по народу расе, јер се и ми уздамо вагда у просвјету и обавјештеност народну.

Новој „Књижевној задрузи“ желимо да српској књижи буде оно, што је стара задруга била српској књижи!

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

О купусу.

Међу најкорисније врсте нашега поврћа бројимо купус. Он захтјева добро паљуброно и добро прекопано земљиште, а особито му ваља прија. Купусово сјеме сије се обично у гредице, или у сандучиће, у које се наше добро јубрствена земља у мјесецу фебруару. Свакако је боље купусно сјеме сијати у сандук. Сјеме треба сијати, како то његова крушноа захтјева. Предубоко усијано сјеме касно клија.

Купус, који је усијан у малим сандучицама треба особито поново његовати и пазити, да не озебе, због чега не треба за хладних ноћи, сандучиће са купусним сјемом на пољу остављати. Ако је господар принуђен купусно сјеме на пољу оставити онда га треба хаеуром или покривцем покрити. Најбоље је сјеме његовати у стакленим кућицама, чији су прозори зеленом бојом обојени. Кроз ове прозоре допире свјетлост, што јако годи младој књици. За лијенијих дана треба сандучиће износити на сунце а кућице чешће прозривати. Када настану топлији дани онда не треба младу купусну књицу покривати.

Када је биљка већ добила 2—3 листића на врху стабљике, треба ју расадити, а за тимем пресади ти. Ово су два најглавнија поступка при његовању купуса, а и другог некојег биља. Овако вежне стабљичице из сандука добивене треба расадити у једну или више гредица, које су добро прекопане. Гредице могу бити до један метар широке, а повољно дуге. Крај гредица треба начинити стазе, у којима ће се сувашна вода задржавати, јер би иначе биљка ушљед велике влаге угниула. Гредица треба да је од стазе за један педла подигнута. Земља у гредицама не смије бити јако влажна, кад се жели купус расађивати, јер ће се ушљед суше земља око стабљике счврнути и мале жилице неће због тога моћи добавити потребне хране. При расађивању, као и пресађивању ваља се послуживати дрвеним копчама, који се забоду у земљу, па у начинену руну усади се стабљика, при чему ваља пазити, да се ни пошто дубље не усади него што је биља у клијашишту. Расађивати је најбоље предвечер, по заходу сунца, или обдан, када је облачно вријеме. У расаднику се стабљике у густо саде.

При вађењу стабљика из клијашишта ваља пазити, да што мање жилица озлије димо, јер што више жилица биљка има, тијем је јака и боље усијева.

У почетку или у половини мјесеца маја треба купус на стално мјесто пресади ти. И овдје би се могли послужити дрвеним копчама, али практичније је узети малу дрвену лопатицу. Ова лопатица подуче се под жале стабљике, те се неповријеђено извади биљка: На тај начин остану све жале неповријеђене, и на своје мјесто расађене, расту и развијају се лијено. При пресађивању треба жале лијено у руну уметнути, да свака сва својим вршном доле дође. Нипошто не ваља жале пресавити, као што то неки наши господари раде. Земљу око у руну стављене биљке треба лијено руком утапати. Земљу не треба око биљке јако ступи, него само мало претима. Овако пресађена биљка мора се свако вече залијевати. Да добијеш велике и чврсте главице купуса добро је, оне струкове који се желе расадити још прије расађења метнути у какву здјелу, у којој је кишница, а у овој говећа бадеги. За тијем треба расад густом посути, а то с тога да га црви не гризу. Врло опасна и пријезана болестијет код купуса јест тако звана „хериња“. Ево што доктор Радић о овој опасној болестији вели: „Кад прођемо зети, кад је дан топао и сунчан, кроз неко купусиште, опазимо,

да је по неки струк, а може бити и више њих оборило лишће на више — да је увео. Кад тако увео струк ишчупао из земље, видећемо, да су му жале одебљане, да су постале меснате, нијесу као оно здраве: танке и копчасте. Ова болестијет постаје од два узрока: или су узрок ушљуди од неке бубице, која „ушљуди“ жале на појединим струковима купуса; или је узрок нека врста гљивица, коју је руски ботаничар Воронин назвао *Plasmiodiophora Brassicae*. По препоруци споменутог ботаничара морамо се држати следећег: да на мјесто, гдје је ове болестији било више година не садимо никаквога зеља; да се купусово коријење не оставља у земљи; да се још прије зиме земља прекопна, гдје желимо купус садити; да се сваки сумњиви расад баца.“ Још прије расада добро је жилице младих купусових расада умсајати у ситан и чист пепео. („С. Л.“)

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 9 априла.

(С Двора.) Њезино Височанство Књагиња Милена са Својом Свијетлом Дјецом стигла је у Бар на „Јарославу“ на Велики Петак послје подна. Драгољено здравље Њезинога Височанства сасвијем се поправило. Кад је Њезино Височанство стигло у Бар, Његово Височанство Књаз Никола са свом Својом Свијетлом Дјецом одма је пошао у цркву, гдје се ослужило благодарње у присуству мноштва народа. — „Јарослав“ је са Височанственијем путицима кренуо из Анконе на велику сриједу у јутро по мирном мору, на пошто је у превозу к обали дамаатинској српо море усталасано, што је удио Њ. С. Књажевћу Петру, по жељи Њезиног Височанства параброд је сврнуо на Дуги Острв (Is. Lunga) под Задром, одакле је послан брзјав Његовом Височанству у Бару. — На велики четвртак „Јарослав“ је продужио пут обалом дамаатинском по тихом мору, па је опет преноћно у једној луци на Мјету; одакле је кренуо опет по тихом мору на велики петак у јутро пут Бара.

(Из цркве.) На велики четвртак и петак у манастирској цркви вршио је црквено правило Његово Високо-преосвештенство г. Митрополит Митрофан са мјесцијем свештенством. Народ је у великом броју походно сва ова богослужења. На Ускре је архијерејско богослужење по обичају зором свршено.

(Личне вијести.) Г. генерал Миланковић, аустро угарски министар — резидент при књажевском Двору, повратио се из Беча на велики петак. — Г. војвода Симо Поповић кренуо је из Опшца на Ускре пут Беча, да тамо тражи савјета љекарског за своје поремећено здраље.

(Одликвање.) Његово Височанство Књаз изволио је одликвати г. Јосифа плем. Иваничевића, ц. и кр. царинарског пријамника у Котору Шпјем степеном; а г. Дражона ц. руског вице консула у Тулону, IV. ст. Данилова ордела.

(Спровод министра Павловића) био је на свијетли уторник у 4 сата послје подна. Мртвачку скрињу изнијели су из куће господина министри и великосудије; па је спровод уз звоње звона са свијех цркава кренуо главном уликом к Влашкој цркви. Цетињска војничка чета отварала је гужву пратњу; па је слиједио крст, а за њим ученице, па ученици основнијих школа, вјенценосци, ученици гимназије и богословско-учитељске школе, ученице института „Царице Марије“, које су пјевале путем „Христос воскрес“, па свјештенство са Његовијем Високо-преосвештенством г. Митрополитом Митрофаном пред мртвачкијем сандуком, за којим је одила одма фамилија покојникова, државни великодостојанственици, дипломатско тијело, и може се рећи цијело грађанство цетињско.

Послије опијела над отворенијем гробом говорио је г. проф. Павле Поповић од стране школе, и г. Нико Таттар од стране грађанства и цетињске читаонице, којој је покојник председником био. Оба говора су салан утицај учинила па све присутне.

Вјенце су положили: цитаоница, државна штампарија, професорско ти-

јело, богословско-учитељска школа, гимназија, основна школа, породица Поповић и породица Вулећић-Пипер.

(Изјаве саучешћа.) Тужна удовица на први глас о смрти непрежаљеног покојника примила је многобројне телеграфске изјаве саучешћа у великој тузи од сродника и пријатеља; између овијех први су похитали: Њ. С. Књаз Петар Карађорђевић (с пута у Петроград), г-ђа Јоке Блажова Петровић из Опшца, г. Војвода Церовић из Никшића, г. г. Др. Л. Костић, Јован Вошковић и А. Пајевић из Н. Сада, г. г. Др. Ненадовић и Др. Касапновић, Каменко и Пајо Јовановић, из Панчева и из Беча Др. Симоновић. — Телеграм, што су управили удовици из Н. Сада г. г. Јован Вошковић и Л. Костић гласи: „Овај час порази нас црни глас. Знате да је сваки његов знанац и сваки поштен Србин ваш плачи-друг“. — Један телеграм из Панчева гласи: „Јутрос огласило смрт нашег драгог пријатеља Јове у објема цркава“.

+ ТРИПКО ГРУБАЧИЋ

родом из Невесиња, из села Раста, чувени вођа устаника од 1875, преминуо је у 58-ој г. живота на Велику Суботу на Цетињу, гдје је болестан скоро доношен из Никшића по заповиједи Господаревој.

Лицем на Ускре био му је сјајан спровод саучешћем цијелог грађанства. Г. Јово Дреч држао му је сходно надгробно слово.

Кака му ова Српска земља и вјечнаја памјат!

Пишу нам из Подгорице:

Познато вам је, како је Његово Височанство Господар, приликом свог бављења на Крушевац, у октобру пр. год. благоизволио ставити на расположење кучким главарима 4,000 стари жита, да их употријебе за радњу путова у свом племену. Уз то им је наредио, да они сами буду надгледачи при том раду.

Користећи се тим даром Господаревим, главари су одмах, у договору са племеницима, предузели радњу тих путова још 9 октобра пр. год. и то по овом распореду: I. батаљон почео је са врх старе вароши, т. зв. „Дрена“, на дољо обалом ријеке Рибнице, на којој је требало подићи неколико дрвених мостова, што ће како ми рекосе, скоро бити готово. II и III батаљон предузели су градњу најпотребитијих путова кроз своје племе и села у чему се је, такође, врло добро успјело.

Данас, кад је одређено жито скоро све истрошено у том раду, те кад погледамо на резултат истог, морамо рећи, да је заиста врло похвалан, чему ће се сваки пријатељ обрадовати!

При таквим успјесима поред такве очинске пажње, не могу пропуштати, да из дубине душе не кликнем: Боже дај здравља и моћи нашем Господару, па да брзо отпочне радња и на ливци железничке пруге, која би ишла одовуда, кроз Васојевиће, на Митровицу и за коју је терен још недавно стручњак разгледао, што је, такође, и вама познато.

Ваш Медунац.

РАЗЛИЧИТО.

(† Арсеније Стојковић,) будимски епископ, преминуо је 29. марта 1892. у својој епископској резиденцији у Св Андрији. Родио се у Мокрину 28. октобра 1804. Отац му је у том мјесту био ђакон и учитељ. У истом мјесту учио је основне науке а наставио их у Сентивану, кад му се отац у то село преселио као парох. Гимназију са пет разреда свршио је у Сегедину, почевши од 1816. г. 1821. и 1822. свршио је са одликом учитељску препарандију у Сомбору. Исто тако са одликом наставио је и довршио гимназију у Томишвару, почевши је 1823. Богословију је такођер са одликом свршио у Вршцу 1824. и 1825. Свршио богословију, оде у Сегедин, гдје са одликом сврши филозофију 1826. и 1827. а у Пешти права 1828. и 1829. По својој мирној и озбиљној нарави приволи се калуђерском чину, те га митрополит Стратимировић г. 1829. у јесен пошле у манастир Раковац к архимандриту Арсенију Наки, који му је у вршачкој богословији био учитељ, да буде тамо испушеник. 10. марта 1830. постриже се и прими монашки чин, задржав своје крштено име Арсеније. Тај чин прими од Пантелејмоца Живковића, митрополитског протосињела и потоњег епископа темишварског, који је замјенио болесног архимандрита Наку. Не дуго затим буде код митрополита Стратимировића придворни ђакон и уједно професор у карловачкој богословији. Год. 1831. буде протођакон,

1833. архијакон и конвенторијски билежник све до 1835., када постао свијетом и протосвијетом. „Риторику“ и „Пастирску богословију“ прерадио је те по свом рукопису предавао науку.

У 1852. изабере га св. синод за епископа, давши му будимску дијецезу, где је од 1853., како нам је познато, остао до своје смрти, боравећи у Св. Андрији као својој епископској резиденцији.

У двапут затим на изборима митрополита, 1874. и 1881. буде Стојковић као Арсеније У. изабран за епископ митрополита, први пут једногласно а други пут са претежном већином гласова. Но ни један избор не буде на највишем мјесту потврђен, те на новим изборима буду изабрани, први пут Прокопије Ивачковић, други пут Герман Анђелић. И овом приликом буде Арсеније Стојковић одликован одредом везане круне I. разр. у име навице. Вјерна му памјат!

(Прометни живот у Лондону.) Лондон је бројао 1861 год. 2,800,000 житеља, 1867 већ 3 милиона, 1870 бројао је 3,215,000, а 1878 3,577,000. По најновијим подацима рачуна се број житеља овог оријашког града на 5 милиона, дакле више него ли по неке краљевине. У Лондону се роде не годину 75,000 људи, дневно око 205; свако године помножи се град за неких 9000 кућа и за од прилике 28 енглеских миља нових улица.

Ова бројевима изражена величина Лондона и његовог житељства чисто је у први мах непојмљива и у толико више зачудна, што је познато, да Инглези не маре много за Лондон. У Француској свако живи жели, да живи у Паризу; напротив сваки Инглез, чим узмогне, гледа да бјежи из Лондона. По привлачна снага Лондона: величина материјалних и моралних интереса, што су овдје уређени, моћ његове трговине и промета — све је то тако силно, да приморава хиљадама људи, да се поново врате у Лондон и у њему пребивају. Уз то Лондон није само главни град Инглеске, већ и њезиних колонија по свијету, у којих се сваке године враћају многе породице и насељавају у Лондону, јер овдје могу најбрже да се збрину. Све је то скупи узрок, да Лондон с године на годину тако огромно расте и да у својему прометном животу превлазили све, чим се други велики градови могу подићи.

То се најбоље онака, кад човек прође кроз улице Лондона. Ко ступи у густо насељене улице, тога главног трга за трговину и промет, може ласно помислити, да се овдје нешто необично догодило; бива нека побуна је дигла све становнике на ноге. Ко то није својим очима видио, тај не може да схвати огроман промет у Лондону. По стазама за пјешаке с обадније стране улице јури и врви свјетлина горе доље, а по средњи улице се непрекидно вљају кола и кочија свакоје врсте. Неких 50,000 кола подржавају промет, а двије големе жељезничке мреже окружавају град и толико раде, да човјеку намег стану. Но крај толике тјескобе са свијех страна, по Лондону је ипак боље пјешачити по неким другим градовима; јер полиција најстрожије пази на ред, а публика ју у томе подупире.

На како је необичан тај пословни живот у Лондону! „Вријеме је новац“, то је начело оличено у цијелом пољопривредству енглеског индустријалца и трговца. По највећи је непријатељ томе корисном вријемени величина самога града, велика удаљеност његових дијелова, огромна даљина између станова пословних пријатеља. Да би се савладале ове мјештанске тешкоће, воде 15 мостова преко Темзе, који су мјестимце једна неколико стотина корака један од другог удаљени. Два подрова (тунела) испод Темзе, један за пренос робе а други за пјешаке, посредују промет испод земље. На не само да у граду влада таква безиримјерна обртничка радност, већ се угниједила и у томе подручју за пјешаке. Да би се негодне улице пренабиле за тили часак, возе око 140 омнибуса најуредније и најтачније тако брзо и сигурно, како то само умни инглески коњи и инглески кочијаш. Нема ту преграда, инада, излишна задржавања, нити такмачења у некој цијени. Ова се прометна справа креће као каика добро устројена машина; свака поједина кола провале свој пут за толико и толико професионалних минута, на минути ступи до своје мете и тачно одрже везу с возицом на жељезници. Ко пређе преко великог Оксфордског пута, главне жиле промета према бурен, тај не може да се начуду безбројној множини кола, која су вада препуна, тој врви и журби, која се сваком на лицу чита, али и оном реду и тачности, оном миру и озбиљности у сред те врве. Да се уштеди вријеме, мнозина људства се на једној пјешачкој стази креће горе, на на другој стази у противном правцу доље, а у другом реду морају да возе кола и кочија.

Кад човјек ступи у буре или у банку, где се дневно ради на толике малене, он из онака ништа од те оријашке величине трговинског покрета; у највећим ни-

сарницама (комптоарима), где понекад раде 50 и више чиновника, влада мртва тишина. Инглез мрзи, да се у поседу много говори; доста је неколико разговјетних ријечи, и за неколико минута је свршен посао, за који би другима требало неколико дана. Странци морају најрије да се навикну на овакав брзи саобраћај, јер им се с прва чини као неуљудност, сувише као грубијанство. Ко уиђе у једну радионицу, која је на сваки могући начин изложива своје производе, само да надражи мимопролазнике на куповање, тај се чуди и диви тој подјели рада на длаку. Као дјелови једне машине, тако раде радници један другом у руке; сваки је покрет уређен и бива у најкраће доба. Овако строго расуђену подјелу рада наћи ћете у Инглеској од највеће фабрике на ниже до потоње радионице једног малог обртника.

Но вара се који мисли, да се при тако огромном напору свако морају уједно прометати и силне своје понаји. Све се плаћа без по муке и трошка, за најкраће вријеме и без заплетеног књиговодства. Кад се плаћа у готовом, треба дуго времена док се новац преброји; с тога се рачуни и не намирују у новцу, већ у папирницима или чековима на банкарне, који међу собом дневно заручувају чекове у т. зв. „Clearinghouse“ Сваки имућан Инглез чак до бакалина имаде свој рачун у банке, на мјесто новца плаћа својим чековима. Ова уредба ваља већ и с тога, што му издаје чек, што га до ције напредна добива од свог банкара, служи уједно као намириница, да му је дуг исплаћен. 1888 приказали су у Clearinghouse спроведени послови вриједност од 6942 милиона фунти стерлинга (69,420 милиона фр.), дакле дневно прорјеком 21 милион фунти стерлинга. При таквом пољопривредству с расположивим главницама могу се подузимати грдни послови, јер се прометна главница промене не у мјесецима или годинама, већ неђељма. („Сар. Л.“)

(О грофу Јаву Толстоју.) Недавно су разне пописе јављале, да је чувени руски романописац рад свог дјеловања и прилог страдајућих сељака те рад тога, што је писао у повинама о њиховој невољи, интерниран на свом доброт. Његова супруга, грофица Софија Толстојева управља је на то на једне одличне новине нисмо, којим изрично побија све криве вијести, које су допирале разне Русији противне новине. Гроф Јаву Толстоју не само да није интерниран, већ живи велику милост цара Александра, који га сваком згодом одликује, и на сада подупире у његову дјеловању око помагања гладујућих. Што се епиграфичног писма тиче, којим је Толстоју описано стање сељаштва у Русији, то су га новине потпуно изопачиле и према својим тенденцијама прекројиле. Грофица моли све честите новине, да узму ово везино очиготовање до знања и да га даље прогласе.

(Прици у сјеверној Америци.) Посље крвава четирогодишња рата одбили су своју људску слободу Прици у сјеверноамеричким државама, где су их (у јужним државама) држали као робове. О њиховом напредовању у просвјети за ових 25 година слободе саопштавају некоје податке енглеске новине, које су их добиле од прицакога једног свјештеника, који је неким послом дошао у Инглеску. Овај свјештеник вели, да код свију негата Прици у сјеверној Америци имају имања за 1500 милиона динара. По посљедњем попису има у сјеверноамеричким сједињеним државама 542 Прица адвоката, 792 љекара, 1428 великокупаца, 995 свјештеника и професора. Уз то имају Прици 7 гимназија, 17 академија и 49 великих школа. Ипак, вели речени прички свјештеник, Прицац у сједињеним државама искључан је из друштва. Докле пристаје да није лошу цјрку, игра дивљачке игре, и да од себе прави мајмуна, докле је сигуран, да ће имати благовољење бијелих људи, нарочито у јужним државама. Али чим му падне на ум, да и он буде пресједник какве банке, власник непокретна имања, учен човјек, хришћанин, поздравен човјек, одмах га искључују из друштва. За то мисли поменути свјештеник, да би амерички Прицац најбоље учиши, чим научи добро какав занат и постане добар грађанин и хришћанин, да се врати у своју Африку.

(Новосадске Срињке код митра пранде.) Познато је, да су новосадске Срињке већ од дуго времена одлучиле, да у ствари Јане Томића подастру крупну молбу за помиловање. Та молба је и начињена и поднела ју је до преко 3000 новосадских Срињки. На 29 о. м. предло је молбу новосадски заступник Тома Висонтау одејечном предстојнику Папау, а овај обећа, да ће подастријети молбу краљу прије, но што отагује у Беч. Јучер се прије подне представила код министра правде депутација, састојећа од десет новосадских гоеноћа, под водством заступника Висонта, да га умоли, да у хатар Јане Томића краљу подастру молбу подупре. Министар је депутацију врло љубезно примио. Говор је држао Љуба Стратимировића, који је са јецајким гласом у име

гоеноћа замолила за помиловање онога, који је дошао у сукоб са законом због тога, што је браћи своје супруге. Министар је врло љубезно одговорио, напоменувши, да му је ствар добро позната, да може ипак стално обећати. Обећаје толико, да ће ствар проучити и учинити све могуће у интересу Јане Томића. Депутација је прихватила ријечи министрове са усхићом и вратила се својим кућама.

ЕЛЕТГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.

РИМ, 3 априла. — Ушљед неспоразума односно финансијалијех мјера у министарском савјету, цијело министарство дало оставку.

КАЈИР, 3 априла. — Данас је Ферман ињеституре предан Кедиву.

СТОКОЛМ, 3 априла. — Краљ се разболело од патара. Има мало огња.

ПЕТРОГРАД, 4 априла. — Гире иде на боје. Вишњеградеки је данас изашао у колима на шетњу.

КАЈИР, 5 априла. — Сукоб са Муктар-пашом поравнат је.

КАЈИР, 6 априла. — Ахмет-Ејуб-паша кренуо је пут Цариграда.

СОФИЈА, 6 априла. — Ученика Кушелева, који је изашао из одеске семенарије, аргировао је у Цариграду један каваз руског посланства у часу кад је хтно гренути жељезничком пут Софије. Димитров је протестирао код великог везира и тражио да се пусти на слободу Кушелев.

ПЕТРОГРАД, 7 априла. — Стане Гирево се побољшало.

РИМ, 8 априла. — Рудни је саставио нов кабинет. Кадолински финансиерикоти рат, Веназа наставу. Остали министри остају.

БЕРЛИН, 8 априла. — „Нордај-ке“ дознаје аутентично да Цар руски не намјерава за сада посетити Берлин.

ЦАРИГРАД, 8 априла. — Порта је наредила да се пусти на слободу Кушелев, да иде у Софију.

ЦАРИГРАД, 9 априла. — Кушелев пуштен је на слободу.

РИМ, 10 априла. — у посљедњем часу састав новог кабинета већ објављен кварио се. Министарски савјет одлучно, да остану сви министри осим Коломба.

ПЕТРОГРАД, 10 априла. — Царница данас креће преко Москве пут Кавказа, да посети болесног сина Великог Књаза Ђорђа. Вишњеградеки је кренуо пут Крима.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

На 4 овога мјесеца, баш у очи самог Воскресенија Христовог, око 5 сати посље подне, преселио се у вјечност наш добри, нигда незаборављени и нигда непрежаљени отац:

ТРИПКО ГРУБАЧИЋ, Херцеговац.

На свето Воскресеније, кад се свако живи веселио и с неким неописаном радношћу проводио овај весели народни празник, ми смо сахрањивали у црну земљу нашег много родитеља и лили сузе жалоснице.

Поклојник је боловао скоро по године дана, а преминуо је у 58-ој години свога живота.

Какав је наш покојни отац био, као човјек и Србин, а тако и које је муке у животу претрпιο, то најбоље знаду његови другови и сви они који су га познавали. Какав му је награда за то у посљедњем часу дата, могао се освједочити сваки очевидцац и присутник при његовом величанственом спроводу на Цетињу, што је ипак прегрешно болове у велико олакшало, те се могомо прилично веселога срца повратити нашем ожалошћеном дому у Никшићу.

На првом мјесту најсрдачније се захваљујемо Г. Марку Петровићу, који га је често у болести походио и својим рукама, уз припомоћ на цу и других у гробу положио.

Такође се срдачно захваљујемо поштованим грађанима и грађанкама вароши Цетиња, браћи Херцеговцима и сестрама Херцеговцама, који не само што га попатрише до вјечног му дома, већ се од покојника не одвајаше до потоњег издасаја његова.

Овим путем топло се захваљујемо и г. Јову Дрецу, апотекару на Цетињу, који је над гробом његовим држао подугачак лијеп говор, ређујући у њему радове, борбе, патње, муке и вевоље, које је за живота наш покојни отац претрпιο.

Једном ријечи, свима и свакоме, ко год би присутан овој тужној прагњи, или нам ма којим начином изрази своје саучешће у нашој тузи, од срца се топло захваљујемо и остајемо им вјечно благо дарин.

Ц е т и њ е, 9 априла 1892.

О ж а л о ш њ е н и:

Жена му: Ђурђа; синови: Ђуро, Симо и Анто; унуци: Душан и Стеван; унука: Мара; снахе: Роса и Марија.

ДОМАКА ЧИТУЉА.

„Првије подоста позвала“ (Соломон, Прич. гл. 22).

Лицем на Лазару Суботу 28 мар а т. г. посље кратке болести престао је живјети наш смирен и везудужи свјештеник

МИЛОШ ЈОВИЋЕВИЋ.

порох ријечки

који је са чистотом свога карактера у најтежим околностима до саме своје смрти примјерни свјештенички живот проводио, те је и посље гроба у цркви парохијалној и отаџбини својој, примјерно име оставио, кога не само парохијани Рибке Црнојевића, него и сва Рибјика Нација високо поштувају и љубијаху, радећи покојник као неуморна вела преко 59 година у винограду Гоендуме. —

Погојник се родио 1 децембра 1808 године на Рибјечком Граду, од смирени и побожни родитеља Јована и Стане, који су доста лијепог имања привидјели, те пророкодећи од старе свјештеничке породице Јовићевих у Рибјечкој Нацији, жаделе дати свога Милоша на научавање црквене науке, кога у 9-тој години предаду на васпитање Јеромонаху Оцу Василију Јовићеву строгом исповишнику, који живијаше у прикленој кући Светога Николе на Рибјечком граду.

Кад је Милош више година провео учећи црквене књиге и правило код својега стрица Оца Василија, и кад је већ са свјештеника подужио спреман био, понаша га са својом репоручком Господару Митрополиту Петру П. Петровићу Његошу на Цетиње, који га тога времена није могао рукоположити плаћајући се тешко болостан, али га упути са својом репоручком Прирепскоме Владици Анастију, који се тога времена у Зети налазише, те га исти Анастије 14 Јануара 1833 године у село Врањ храму Светога Николе за дјакон рукоположи, да види Анастије да је млади Јакон доста валан и научен, узме га са собом по сјеткој епархији закрпљан јури у свакој црквеној кући свету подицу, те га неге године 2 фебруара за свјештеника пронаведе, коме је морао за рукоположење 30 талијера платити, а осим тога морао је платити и спроводачу турину Абдулу Зеновићу 5 талијера, да би могао кроз Вету слободно пролазити и натраг се у Црној Гори повратити.

Посље повратка онога у отаџбину пош Милош је заузео парохију рибјечкога града и вароши Рибке Црнојевића, коју је неуморно и ревностно кроз толики ина година до саме смрти обављао.

Осим ове црквене дужности, за времена Блаженопочившега Господача Књаза Данила а као потомак свјештенички предака, и јаки паменик на Рибјечком граду, био му је појерије чување државне барутане, која је у допире вријеме смјештена била у црквеној кући и која се служба поверовала само оним племенитима и црнетим карактерима, које ништа узеклошћито није могао, те су свагда готови и отаџбини били животом своје поверење освједочити, те је и њерни сви своје домовање пош Милош Јовићевих међу прве повјеренике Владоачке стојало које му на част служити може. —

Поред ове државне службе у години 1873 именован је био пош Милош Јовићевих од Митрополита Цариграда за мјесног школског Надзорника, које му је дато било с пуном поуздањем, да се савјестно и ревностно ову дужност вршити, које је појерије са својом радом подужи оправдао, служећи на корнет цркви и школи кроз толико година, те га је ближеночовини Митрополит Цариград откаовао напреднијем крестом, у намјери да га и за Протојереја пронаведе.

Осим овог Архиепископског благовољења и отаџбина, за ревностно парохијално дупестарателство, као и за вјерност државне службе отицанован је био од Његовог Висошества Књаза НИКОЛЕ I са крестом Даниловић IV степена, које му све ово, као најтежи и најдостојнији споменик остаје, што га човјек у народу емоје на овом свијету подићи може, те му нас народ при посљедњем расјанку каже: ипак нећемо овакога свјештеника никад изати, смиреног, побожнога, и да љуби народ као „Попа Милоша с Рибјечкога града“.

Смрт његову достамо је свјештеник с Петар Пејовић Г. Митрополиту Митрополит на Цетињу, који је брвојавом наредбом да се чину сходио у Рибјечком гробу сахраини.

Он је опонај и сахрањен на ца јет 29 марта најсемењачије, како се доликвало једном вриједном старини свјештенику, кога до вјечне куће попатрише све ријетко грађанство наше и цело, као и толике масе народа из све Рибке Нације, уз тужни делек средника и пријатла, коме споменик нека дарује ријечко и сеље и вјечни покој.

Ц е т и њ е, 8 априла 1892.

Протојакон Ф. Радичевић.

О Г Л А С.

ДОБРА ЗАСЛУГА!

Ко црногорске жигане поштанске билеге сунула плаћам му ја за сваку 100 З фр. а и више ако су измијешане. Купујем их одмах за готове новце, — ако их и највишој количини има. Сигурност је моја фирма, која је добро позната и која постоји од 1867 године.

Budapest Felix Weis.
Révay utca 2. Briefmarken Handlung.
(9-10)